

Yazılar:

GRAFİK TASARIMCILAR MESLEK KURULUŞU

Bugün bir kral olabilirdik: Frida Larios'un "Yeni Maya Dili"

Frida Larios
www.icograda.org
Çeviri: Emre Becer

Orijinali "Design Magazine" dergisinin 19. sayısında yayımlanan bu makalede Frida Larios, Eski Mayaların görsel dilini tekrar canlandırmak amacıyla yaptığı yolculuğu anlatıyor. Frida bu eski kültürü, ikonografik anlamlarını, eğitimi ve oyunları; kavramsal düşüncüyü harekete geçirerek tasarladığı ve ürettiği çocuk oyunları, giysiler ve dünyadaki koleksiyonerler tarafından satın alınan sanat yapıtları aracılığıyla da tanıtmayı amaçlıyor.

Eski Mayaların görsel dilini tekrar hayata geçirmek üzere yaptığım yolculuk 2004 yılında başladı. O sıralarda Maya dünyasının önemli yapıtlarını koleksiyonunda bulunduran "British Museum"un iki blok ötesinde yer alan Londra "Central Saint Martins Sanat ve Tasarım Koleji"nin iletişim tasarımı bölümünde yüksek lisans öğrencisiydim ve "Saint Martins"de öğrenim gören ilk Salvadorlu kadındım. Avangart eğilimlere kucak açan böyle bir kurumda ve böyle bir şehirde kendi kökenlerime nasıl ilgisiz kalabilirdim? Bu, aynı soydan gelen insanları; uygar dünyayı yaratan altı sütundan birisi olan, "sıfır" kavramını bulan ve tarihteki en doğru takvimlerden birisini geliştiren Mayaları tanıtmaya fırsatıydı. Bunun yanı sıra birçok kişi; Modern Meksika, Guatemala, Belize, Honduras ve El Salvador'un oluşturduğu "Mesoamerika"da geliştirilen ve oldukça ileri bir hiyeroglif dili kullanan sanat formlarından da habersizdi.

Şimdi, INDIGO'nun (Icograda Uluslararası Yerli Sanatları Ağı) bir elçisi olarak, kendi tasarımlarım aracılığıyla bu eski kültürü kısmen de olsa tanıtılabileceğime sahibim.

İçerik ve stil olarak bütünsel bir sistem biçiminde yapılandığı Yeni Maya Dili, Mayalar tarafından geliştirilen ve İ.Ö. 300 yıllarında Mesoamerika'da yaygın olarak kullanılan "ölü" yazılı dili tekrar hayata döndürmeyi amaçlıyor. Bu yeni dil aracılığıyla; sanat, ürün ve moda tasarımı, marka kimlikleri, enformasyon tasarımı, arkeolojik bölge ve kamusal alanlarda eğitici ve yönlendirici sistemler ve oyuncak tasarımı gibi farklı medyada çağdaş uygulamalar geliştirmeye çalıştım. Bu uygulamalarda, bir taraftan 0-12 yaş arası çocuklara yönelik oyun ve tişörtlerle kavramsal düşünce yöntemine vurgu yaparken, bir taraftan da ürettiğim sanat yapıtlarıyla dünyadaki koleksiyonerlere seslenerek ikonografik anlamı, eğitim ve oyunu ön plana çıkarmayı amaçladım. İberoamerikan ülkeleri örgütü yerli eğitimi yöneticisi Antonio Avia, sanatsal çalışmalarım hakkında şunları söylüyor:

"Çalışmaların; görme, anlama ve yeniden yaratma boyutunda farklı bir biçimselliği gözler önüne seriyor ve bütün bunların ötesinde, bin yıllık ifade formlarını günlük yaşam içerisinde tekrar var ediyor. Gliflerin bu yeni yorumuna hayran kaldım."

Tarihçi, matematikçi ya da astronom olmalarının ötesinde, Maya yazı ustaları öncelikle birer sanatçıydı. Yazıları siyasi yaşamı ve diğer tarihsel olayları belgelemekle kalmamış; aynı zamanda taş heykeller, seramik, duvar resmi, kaligrafik el yazmaları, giysi ve kullanım ürünü gibi farklı ifade kanallarına biçim veren sanat yapıtlarına dönüşmüştü. Bu durum, bana Maya yazı ustaları ile günümüzün tasarımcı ve uygulamacı sanatçıları arasında fazla bir fark olmadığını düşündürdü. Siz ne dersiniz? Cevabım: Hayır. Çünkü günümüzde mesleğimiz hiçbir zaman o eski zamanlardaki gibi algılanıp, değer görmüyor. Maya uzmanı Michael D. Coe, Maya

sanatçıların kral mertebesinde olabileceğini belirtiyor. Gerçekten de sanat o çağlarda bir kraliyet mesleği idi.

Çalışmalarında Maya sanatçısının çizgilerini kopya etmek yerine, ruhunu koruyup yansıtmayı amaçladım.

Ünlü Harvard Peabody Müzesi'nde kitabe uzmanı olarak çalışan Alexandre Tokovinine, çalışmalarına şöyle bir tanım getiriyor: "Maya kaligrafisi üzerine yapılan akademik çalışmalar gün geçtikçe artıyor. Ancak belirli glif ve glif dokularını kopya etmenin ötesinde, çağdaş yerli sanat anlayışı içinde Maya harflerinin esin kaynaklarını sistematik olarak araştıran çok az sayıda sanatçı var. Frida'nın projesi, bir sanatçının bakış açısından Maya kaligrafisini sembolik ve estetik olarak araştırıp yeniden yorumlayan bir girişim olarak çok farklı bir noktada duruyor. Yeni Maya Dili, Maya imgelemi ve sembolizmi ile Frida'nın benzersiz bakış açısını bir arada harmanlayarak eski çağların kaligraflarını gururlandıracak bir dizi çalışma ışığında kendine özgü bir dünya yaratıyor."

Yeni Maya Dili'ni geliştirme aşamasında hedeflediklerimizden birisi de; sadece hiyeroglif yazı uzmanı akademisyenlerin yoğun olarak yaşadığı Kuzey yarımküreye değil, Mesoamerikalı

sıradan yurttaşlara da seslenen demokratik ve ulaşılabilir bir sistem oluşturmaktı. Bunların ötesinde; bölgede yaşayan yerli halkı kucaklayan, onlara kendilerini var etme fırsatı veren, kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmek istedim. Bu insanların çoğu, okuma yazma bilmez. Yeni Maya Dili onların algı ve duygularına hitap etmektedir. Bu, alfabedeki harflerin öncelikli bir engel oluşturduğu dünyaya girebilmelerini sağlayan ve sözcük içermeyen bir dildir.

Orta Amerika ve diğer gelişmekte olan ülkelerde yaşayan tasarımcıların Anglosakson ülkelerinden etkilenmeyi bırakarak, bağımsız bir tasarım kimliği geliştirmek üzere kendi tarihsel köklerine dönüp bakmaları gerektiğine inanıyorum. Kuşkusuz, çalıştığımız alanda Anglosakson dünyasında doğup gelişen uluslararası tasarım dilinin belirlediği parametreler söz konusudur. Ancak yerli sanatı mirası içindeki esin ve kimlik oluşturan kaynaklar, Avrupa ya da Kuzey Amerika kökenli esin kaynaklarından bütünüyle farklıdır. Neden tamamen bize ait olan esin

kaynaklarına dönüp bakmıyoruz? Eski yerli kültürleri kendi doğal ve sosyal çevrelerinden esinlenip ona saygı göstererek, göz kamaştırıcı bir sanatsal gelişime imza atmıştır. Eğer Orta Amerikalı tasarımcılar kendi yerli kültürlerini (500 yıldan daha uzun süren bir dönem içinde birçok işgalci tarafından hakları gasp edilen bir gelişim) günümüze kadar getirmeyi başarabilselerdi, rollerin değişeceğine ve Batı dünyasının bizim kültürümüzden referans alacağına yürekten inanıyorum. Bugün bir kral olabilirdik.

Projeler

Kitap

İnsanların orijinal Maya dilini kolay ve pratik olarak öğrenmesi ve benim yeni yorumumu çözebilmesi amacıyla 120 sayfadan oluşan Yeni Maya Dili kitabını yazdım, tasarladım ve resimledim. Ana bölüm, hazırladığım piktogramların formüllerini içermekte; sol sayfalarda orijinal hiyeroglifler, sağ sayfalarda ise yeni hiyeroglifler ya da sonuçlar yer almaktadır. Sonuç bölümünde ise çeşitli tasarım uygulamalarını sergiledim.

Kitabın önsözü Harvard'dan Dr. Alexandre Tokovinine tarafından yazıldı: "Yeni Maya Dili'nde yer alan birçok simge, eski örneklerle benzerlik göstermektedir. Farklı nesne, eylem ve hatta soyut kavramları referans alan ve bütünüyle yeni hiyeroglifler yaratmak amacıyla sembolik Maya dilinin gramerini kullanan çalışma dizisi, kitabın en büyüleyici bölümünü oluşturmaktadır. Frida'nın çalışmaları; Maya gliflerinin bulmaca yapısında ve şaşırtıcı bir güce sahip olmalarının yanı sıra, sanatçılar tarafından esinlenme ve yaratıcılık kaynağı

olarak değerlendirildiği sürece sanat ve yazı formu olarak yaşayacağını ve yeni sanatsal ifade formlarına ortam hazırlayacağını bize göstermektedir."

Yeşil Çocuk Yapbozu

Birbirini destekleyip taşıyabilen ve altı parçadan oluşan ahşap blok yapboz Yeşil Çocuk (ya da Toprak Ana), sembolik bir piktogramdır ve oğlum Yax'ın (Bu isim Maya dilinde mavi ve yeşil renklerin gözalcılığı anlamını taşıyor.) doğumundan esinlenerek tasarlanmıştır. Çocuğun kulağından filiz veren buğday, Toprak Ana'nın hayatı başlatmasını ve dünyamızın kaynağını korumasını simgelemektedir. Her ahşap bloğun arkasına Maya, İspanyolca ve İngilizce dilinde açıklamalar yerleştirdim.

Sanat

Yeni Maya Dili'nden esinlenerek yüksek kalitede suluboya kâğıtlarına guaş boyalarla resimlediğim orijinal sanat yapıtları ürettim. Bugün bunların birçoğu, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan koleksiyoncuların evlerine yayılmış durumdadır.

Hacienda San Lucas

Londra'da bir süre şehir yaşantısı sürdürdükten sonra, şu sıralarda 2,5 yaşında olan oğlum Honduras'ta "Copán Ruins" dağlarındaki Hacienda San Lucas'ta yer alan, kocamın ailesine ait ekolojik evde büyütme kararı verdim. Bu, bana eski hiyeroglifleri kendi doğdukları bölgede inceleme ve önemli Maya arkeolojik buluntularının yer aldığı, dünyadaki en güzel yerlerden birinden esinlenme fırsatı verdi. Şu anda kocamın Kaliforniya Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'ndeki görevi

nedeniyle Berkeley'de yaşıyoruz. Ancak yaz döneminde yeni moda ve piktogram koleksiyonum için "ilham perimle" buluşmak üzere Hacienda San Lucas'a geri döneceğim.

Gaia

Gaia, Hacienda San Lucas'ta bir yoga ve ayin merkezi olup, Copán vadisine tepeden bakan ve Mesoamerika'da Maya buluntularının yer aldığı en önemli arkeolojik bölgelerden birisidir. Bu bölgenin, şu anda birçok özel toplantı ve düşünün yapıldığı yüzyıllık eski Hacienda evinden ayırt edilmesi gerekiyordu. Yeni Maya Dili'nden esinlenen yeni bir marka kimliği tasarladım. Bu simge Gaia tepesinin eteğine yerleştirilmek üzere şu sıralarda çok başarılı biçimde ahşap oyma olarak hazırlanıyor. Bütün hazırlıklar 21 Aralık 2012 tarihinde sonlanan Maya takvimi esas alınarak yapıyor.

WildHeart Vision

WildHeart Vision, dünya üzerinde yerli kültürü ile ilgili en geniş koleksiyonu toplamayı amaçlayan ve Helsinki ile Kopenhag'da faaliyetlerini sürdüren bir medya örgütüdür. Bu kuruluş, bana bir piktogram, web sitesi (www.wildheartvision.com) ve marka iletişimi tasarımı siparişi verdi. Uygulanan piktogram;

"t'zak" olarak adlandırılan ve "tam", "bütün" ve "toplam" anlamlarına gelen bir Maya hiyeroglifiydi. Bu sözcük; Maya kültüründe biri olmadan diğerinin de var olmadığı, tamamlayıcı ya da karşıt olarak algılanan ve ruh dünyası ile fiziksel dünyayı simgeleyen iki kavramın toplamıdır. Wildheart Vision'un logosu, eski çağlardaki bilgeliğin yol göstericiliğini simgeleyen ve geceleri karşılıklı olarak boy gösteren ay ve yıldızları betimlemektedir.

Kimlikler

Yeni Maya Dil Sistemi, birçok görsel kimlik geliştirme ve iletişim projesinde uygulanmıştır.

Los Sapos arkeoloji alanı

Gelişmekte olan birçok ülkede kamu alanlarındaki yönlendirme sistemlerinin hazırlanması aşamasında, grafik tasarım kalitesi ve üretime dayalı bütçelerde daima bir sınırlama söz konusudur. UNESCO tarafından Dünya mirası olarak kabul edilen, Honduras'taki bin yıllık Los Sapos arkeoloji alanının da hem kültürel, hem de bütçe olarak uygun bir yön ve işaretleme tasarımı çözümüne ihtiyacı vardı. Ziyaretçileri bu tarihi bölgede yönlendirmek amacıyla, yerel ustalar tarafından orada bulunan bir kaya üzerine oyulmuş bir bilgilendirme grafiği

(infographic) tasarlayarak bu problemi çözmeye çalıştım.

Yeni Maya Dili aksesuarları

Oluşturduğum Maya semboljisine uygun olarak mücevher, kemer, çanta ve ayakkabı gibi aksesuarlarda ve eski yerel aletlerde kullanmak için bir stil bütünlüğü sağlamak amacıyla yerel Maya taş oyma ustalarıyla çalıştım. Bu tasarımlar; deri ve süet kullanımının yanı sıra, Mayaların kendi anıtları için çıkardıkları – aynı bölgeden çıkarılan – kireçtaşları üzerine farklı tonlarda yeşil renkler kullanılarak oluşturuldu.

Harvesting Hands moda koleksiyonu

San Francisco’da bulunan Explode La Mode firması, ünlü Mission bölgesinde düzenleyecekleri 2011 defilesinde aksesuar tasarımlarımı moda koleksiyonları ile bir arada sunmak amacıyla benimle bağlantı kurdu. Bu, benim için çok önemli bir disiplinlerarası kariyer oluşturma fırsatıydı. Doku ve motif çizimlerinde Yeni Maya Dili’ni ve grafik tasarım deneyimimi devreye sokarak, önceki projelerde de var olan “kavme dayalı” dil yapısından yararlandım. Sonuçta tasarım temelli, Yeni Maya Dili’ni oluşturan piktogramların yer aldığı ve müşterilere “bir hikâyeyi üzerlerinde taşıma” olanağı sunan yüzde yüz el yapımı bir moda tasarımı serisi ortaya çıktı: Mayaların kendi gözleriyle yorumladığım, mecaza dayalı dil yapısı ve tarihi. Koleksiyonun konsepti; tohumların ekim ve hasadı, kendi ellerinle bir ev inşa etme, kendini ve aileni el yapımı seramik kaplara konmuş fasulyelerle doyurma üzerine kurulmuştu. Giysilere benzersiz bir boyut ve kumaş parçalarından oluşan parçalı bir doku kazandırmak amacıyla Salvador’lu kadınların el emeğinden yararlandım. Bu işbirliği sonucunda; el yapımı, toprak renklerinin vurgulandığı ve Maya gelenekleriyle pratik ve modern giyim deneyimini bir araya getiren çağdaş bir koleksiyon ortaya çıktı. ●

Yazar hakkında Frida Larios, *Uluslararası Yerli Sanatları Ağı’nın (INDIGO) elçiliğini yapmaktadır. Londra Sanat Üniversitesi’ne bağlı olan Central Saint Martin Sanat ve Tasarım Koleji’nden İletişim Tasarımı yüksek lisans derecesi almış ve bu kurumda yıllarca eğitmen olarak görev yapmıştır. Şu anda San Francisco’da moda, aksesuar, oyuncak, bilgilendirme ve yazı tasarımı gibi alanlarda hizmet veren Frida Larios kültürel tasarım stüdyosunu yönetmektedir. Ödül kazanan ve eski hiyerogliflerin yeniden yorumuna dayalı Yeni Maya Dili projesi, dünyanın birçok ülkesinde sergilenmiş, yayımlanmış ve koleksiyonlara girmiştir.*

Bir mecazi anlatım ustası: Mark Smith

Ashley Potter
www.icograda.org
Çeviri: Emre Becer

Orijinali “3x3” dergisinin 20. sayısında yayımlanan bu konuşmada İngiliz kökenli sanatçı Mark Smith, kariyerini ve dikkat çekici çalışmalarına gösterilen yoğun talebin yarattığı başarılı konumunu anlatıyor.

Mark Smith ile Exeter’in Devon şehrinde, eski püskü bir “underground” tiyatrosunun barında (gerçekten de böyle bir yer var!) çalışma yöntemi ve çağdaş illüstrasyon hakkındaki düşünceleri üzerine laflamak için bir araya geldim. Amerikalı ajansından gönderilen son çalışmalarının – Koreli bir yayıncı için hazırlanan iki kitap kapağı – provalarını da yanında getirmişti. Smith’in kendine özgü mecazi anlatımı, kültür ve dil engellerinin üstesinden kolaylıkla gelebiliyor.

Sonraki birkaç saat içinde, içi doldurulmuş bir alabalığın moral bozucu bakışları altında, kafayı çektik ve biraz lafladık.

Mark, düşünce dolu ve dikkat çekici çalışmalarına gösterilen sürekli talebin yarattığı başarı ve imrenilecek bir kariyere sahip. Benzersiz bir konumda, Plymouth Üniversitesi’nden üç yıl önce mezun olmuş, taze kan, tezgâhtaki yeni

çocuk; ancak kendisine derinlik kazandıran uzunca bir hayat deneyimi var. Aslında 42 yaşında olan Mark’ın kariyerinde kısa bir geçmişe sahip olması, bu ironinin temelini oluşturuyor.

Farklı ve zengin bir geçmişe sahip: Gençliğinde sanat ve tasarım alanlarında bir süre ders almış, ancak programı yarım bırakmış. Halka açık gösterilerde kendisine sponsor olan bir kaykay firmasında çalışmadan önce, postacılık ve endüstriyel bir ciltleme firmasında operatörlüğün de içinde bulunduğu birçok farklı iş denemiş. Daha sonra bir “indie” müzik mağazasında yönetici olarak çalışmış. “Harika bir iş olduğunu düşünmüştüm, ancak öyle değildi. CD’ler plak kapaklarının ikonik etkisine sahip değildi.” Sonra, golf üzerinde uzmanlaşmak için tekrar eğitime dönmüş ve bu alanda diploma sahibi olmuş, ancak hiçbir zaman çalışmamış: Yüreği bambaşka bir yerdeymiş.

Zaman içinde çizim yapmaktan hoşlanmaya başlamış ve bu yeteneğini barmen olarak çalıştığı “The Cavern” adlı mekânda sahneye çıkan müzik grupları için afiş hazırlamada kullanmış. “Bu, resim yapmak için bir bahaneydi ve bu işi yapmak için bir nedene ihtiyacım vardı.” Tam bu dönemde, Plymouth Üniversitesi illüstrasyon bölümüne e-posta ile – deneme amaçlı – bir başvuru yaptı. “Bu, ‘ölmek üzereyken’ illüstrasyon bilgimi geliştirmek amacıyla yaptığım son girişimdi. Benim gibi, işçi sınıfına mensup bir kişi için güzel sanatlar uzak ve başka bir dünya gibiydi. Belki grafik tasarım bir seçenek olabilirdi, ancak o sıralarda o kadar çabuk ve kesin bir karar veremezdim ki!..” Okula kabul edilmesi, kendisi için büyük bir sürpriz oldu.

Mark, sonraki üç yıl içinde görsel dilini geliştirip keskinleştirmek için oldukça büyük çaba harcadı. Bütün öğrenciler gibi o da para sıkıntısı çekiyordu, ama dikkatle belirlediği hedeflere çalışmalarını tanıtan belgeler gönderdi ve bir müşteri portföyü oluşturarak geleceğine yatırım yaptı. Son sınıfa geldiğinde birçok üst düzey İngiliz dergisinden siparişler alıyor, hatta ajans aracılığıyla Amerika’ya bile uzanıyordu.

Mark’ın estetik

dilini analiz ettiğinizde, farklı ve zengin geçmişinin izlerini görebilirsiniz. “Basılı imgeleri daima çok çekici bulmuştum. Ancak uzun süre kullanılan kaykayların üzerindeki grafikler acıklı bir görünüm alır ve imgelerin bu bozulmuş hali de bana çok cazip gelir.” “Dokuların akıllıca kullanımı ve çizgi kalitesi oldukça önemlidir. Gençliğimde yaptığım desen çalışmalarına dönüp bakıyorum. Çizgi dilim hâlâ aynı ölçülü ve ihtiyatlı enerjiyi içinde barındırıyor. Akıcı bir çizgim yok, bu yüzden işim zor.”

Çalışmalarında sıkça kullandığı yeşil renge, golf dersleriyle geçen yılların bir etkisi olmuş olabilir mi? “İngiliz” bir bakış açısına sahip olup olmadığı sorulduğunda, Mark şaşırıyor: “Ancak, İngiliz tarzında açıkça görülen ve New York ve Doğu kıyısına yansıyan bir ironi duygusundan belki söz edilebilir. İşin güneşli ve neşeli tarafı beni ilgilendirmiyor, ben ironiden zevk alıyorum.”

İmgelerini nasıl oluşturduğu sorulduğunda, Mark şöyle yanıtıyor: “Oturuyor ve yapmak istediğim şeyi yapıyorum. Çalışmama baktığımda bir şeyler olduğunu fark ediyorum. Ama ne olduğunu bilmiyorum. Dijital ortamda bu çok rastlantısal bir durum. Şans, oluşturduğum estetik içinde büyük bir rol oynuyor, ancak her şeyi tekrar tekrar gözden geçiriyorum.”

İşin temeline inildiğinde, Mark’ın çalışmalarını güçlendiren unsurun mecaz, hem de yoğun düzeyde bir mecaz olduğu görülür. Bunda çok başarılı da olmuştur. Örneğin, bir makale için kendisinden bir otomobil illüstrasyonu hazırlaması istendiğinde; arabanın dış görünüşünden çok, kaportasının altını araştırmaya ve “mecazi” bir motor çizmeye yönelir. “Görsel bir gerçeklik oluşturmak amacıyla makaledeki problemin özünü bulup çıkarmaya çalıştığım her an, kendimi mecazların içine karışmış olarak buldum. Bu, benim bakış açım dayalı bir gerçeklikti, ama aynı zamanda da makaleye uygun olmalı ve onu yansıtmalıydı. Analitik yapıda bir insanım ve daima ‘neden’ sorusunu sorma ihtiyacı duyarım.”

Peki, rüyalarımı hangi iş süslüyor? “Private Eye” dergisinde politik yorumlar yapan bir çizer olarak çalışmak. Bu, “New Yorker”un milyon mil uzağına konumlandırılacak bir dergi değil; aynı türden bir mizah ve ironi duygusuna sahip. Haftalık haberler üzerine düşüncelerimi çizemeyi çok isterdim.”

Dijital ortamın süreli yayınlar

üzerindeki etkisi hakkında ne düşünüyor? “Canlandırma (animasyon) işi çok açık ve geniş olanaklar sunuyor. Bu alanda yapılmış müthiş örnekler gördüm ve canlandırma tekniğini kendi çalışmalarım da uygulamaya çalıştım. Daha da öteye götürmek istiyorum. Ancak bu iş, şu sıralarda çok zamanımı alan, yorucu bir süreci içinde barındırıyor. Canlandırma tekniği kendine özgü bir ses tonuna sahip; durağan bir görüntü üzerine çok farklı yöntemlerle uygulayabiliyorsun. Ben de kendi çalışmalarımı uyarlamaya çalışıyorum.”

Sürelî yayın illüstrasyonunun Amerika’daki konumunu çok takdir ediyor. “Orada herkes seni bir profesyonel olarak dikkate alıyor. Buna karşın İngiltere’de sadece sürelî yayın illüstrasyonu yaparak geçimini sürdürmek oldukça zor.”

Sence, illüstratör olmanın en iyi tarafı nedir? “Bu, müthiş bir duygu. İllüstrasyonu bütün unsurlarıyla seviyorum. Herhangi bir öğesini, hatta en işe yaramaz gibi görünen bir parçasını bile kaldırdığınızda, tamamını yitirirsiniz.”

E-posta gelen cep telefonunun ekranı birdenbire aydınlanıyor. Bu, yeni bir illüstrasyon siparişi: Bir spor dergisinin sanatı konu alan sayısı için arıyor ve Mark’ın yoğun iş programında yer almayı çok istiyorlar. Biz de görüşmemizi sonlandırıyor ve bir sonbahar gecesinde Mark ile vedalaşıyoruz. Mark, kariyerinin başladığı yere; “Cavern Club”ın üst katında bulunan stüdyosuna dönüyor. ●

Mark Smith Hakkında *Mark, reklamcılık, sürelî yayın ve yayınevleri için uluslararası düzeyde siparişler alan bir İngiliz illüstratördür. Çalışmaları “New York Society of Illustrators”, “Communication Arts”, “SILA”, “American Illustration”, “3x3 ProShow”, “Applied Arts 2013”, “Creative Quarterly”, “Creativity International”, “Association of Illustrators”, “Creative Match” ve “Computer Arts Magazine” gibi dergilerde yer almıştır.*

Başlıca müşterileri arasında “Abbott Mead Vickers”, “American Way”, “The Guardian”, “Kiplinger”, “Morningstar Advisor”, “The New Yorker”, “The New York Times”, “Golf Monthly”, “Publicis”, “Reader’s Digest”, “Simon & Shuster”, “The Times” ve “The Washington Post” sayılabilir.

Yazar Hakkında *Ashley Potter, Plymouth Üniversitesi İllüstrasyon Bölümü’nde program yöneticisidir. Aralarında Güney Londra’da faaliyeti sona ermiş bir fabrikanın adının da (Frank Love) olduğu, birçok takma isim altında çalışmalarını sürdürmektedir.*

İllüstrasyon ve canlandırma alanlarında çalışan yazar, “The Canterbury Tales” çizgi film ekibinde görev almış; “BAFTA” ve “Emmy” ödüllerini kazanmıştır. Uzun yıllar boyunca kendisine “katlanan” bir eşi ve Fransız filmlerinden esinlenen adlar taşıyan iki çocuğu bulunmaktadır.

Bir sosyal sorumluluk alanı olarak grafik tasarım

A. Selim Tuncer
selimtuncer.blogspot.com

Uygarlık, bir ülke veya toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade etmekle birlikte, bir uygarlığı oluşturan maddi veya gayri maddi değerler, sanat eserlerinden daha çok gündelik hayatın yansımalarında kendini gösterir. Konut mimarisinden mutfakta kullanılan kap kaçaklara, kılık kıyafetten ev eşyalarına, çeşmelerden mezar taşlarına, görgü kurallarından ahlak anlayışına, cenaze törenlerinden düğünlere kadar her şey uygarlığı yaratan değerleri oluşturur.

Eski bir İstanbul evi, temel olarak fonksiyonel bir barınma mekânı olmakla birlikte, onun, kullanım biçiminden estetik duruşuna kadar birçok niteliği, öncelikle kent estetiğine, sonra da ait olduğu uygarlığın değerler bütününe yapılmış önemli bir katkıdır.

Peki, grafik tasarım bunun neresinde? Biraz tarihe açılacak olursak, mağara resimlerinden kutsal kitaplara, Vatikan’daki San Pietro Katedrali’nin alındaki yazılardan Sultanahmet Camisi’nin iç duvarlarını süsleyen hat eserlerine, Orhun yazıtlarından Meiji Shinto Tapınağı’ndaki Buda metinlerine, mezar taşlarından fermanlara kadar her şey grafik tasarım ürünleri değil midir? Günümüzde de dergiler, gazeteler, kitaplar, internet siteleri, logolar, panolar, yönlendirme levhaları, hareketli ekran grafikleri, ilanlar ve buradan sayamayacağımız ve her gün yüzlercesine, binlercesine maruz kaldığımız birçok şey de öyle...

Sosyal sorumluluk; “tüm bireylerin ve yönetimlerin, içinde yaşadıkları toplumun yaşam kalitesini iyileştirmek için, kendi çalışanları ve onların aileleri, yerel halk ve bütün toplumla birlikte sürdürülebilir bir dünya için ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal gelişmeye destek verme sorumluluğudur” şeklinde tanımlanır. Kurumsal sosyal sorumluluk ise bu bilinç ve duyarlılığın kurumlar tarafından benimsenmesi ve hayata geçirilmesi anlamına gelir.

Tabii, sosyal sorumluluk projeleri, sadece hayata geçirilmekle

kalmaz, aynı zamanda ilgili kurum ya da markanın “sosyal sorumlu” olduğunun topluma duyurulması için bazı iletişim programlarının konusu olurlar. Reklam ve Hİ etkinlikleri, bir yandan bu işlevi görürken diğer yandan geniş kitlelerin projeye katılımını sağlarlar. Öyleyse bu iletişim etkinliklerinin ilanlarından afişlerine, internet sitelerinden hareketli film grafiklerine kadar birçok alanda grafik tasarım ürünlerine ihtiyaç vardır.

Yetkin grafik tasarım ürünleri, gerekli iletişimin elbette ilgili mecralardaki ihtiyacını görürler. Fakat benim vurgu yapmak istediğim yer burası değil. Aslında grafik tasarımın bizatihi kendisinin bir sosyal sorumluluk alanı olduğunu savunuyorum. Bu, geçmişte böyle olduğu gibi, bugün de böyledir. Çünkü grafik tasarım, nasıl geçmişte bir cami duvarında hat sanatı, çeşme üstünde bir pano olarak uygarlığın kültürel bir parçası olabildiyse bugün de olmak zorundadır. Ve bundan, hem tek tek hepimiz hem özel şirketlerimiz hem markalarımız hem de kamu kurumlarımız sorumludur.

Bugün bir Batı uygarlığından, bir Doğu uygarlığından, bir İslam uygarlığından söz edebiliyorsak bunları “yazı”sız hayal edebilmemiz mümkün müdür?

Tabii ki muhtaç çocukları okutalım, tabii ki denizlerimizin kirlenmesini engelleyecek çabaları sahiplenelim, tabii ki çevre bilincine sahip çıkalım, tabii ki engelli insanların yaşam standartlarının geliştirilmesine katkı sağlayalım, fakat bunları yaparken o berbat logomuzun toplumun estetik algısına ve kültürel dokusuna yaptığı tahribatı da irkilerek hatırlayalım. Yani, bir yandan “sosyal sorumlu” davranırken diğer yandan “sosyal sorumsuz” olmayalım.

Şöyle bir çevrenize göz

atar mısınız? Logolarımız, ilanlarımız, sokak ve yönlendirme levhalarımız, hareketli ekran grafiklerimiz, dergilerimiz, gazetelerimiz, kitaplarımız, internet sitelerimiz, mezar taşlarımız, kapı numaralarımız, kredi kartlarımız, toplu taşıma biletlerimiz, faturalarımız, kartvizitlerimiz, mağaza tabelalarımız gibi milyonlarca grafik tasarım ürünü, düşünebiliyor musunuz, çocuklarımıza miras bırakacağımız toplumsal kültürün yansımalarıdır.

Başka toplumlarla yarışacağımız uygarlık değerleri biriktireceksek eğer, bunu, grafik tasarımsız gerçekleştirebilir miyiz sizce?

Sahibini bulamadığım, geçmişten gelen çarpıcı bir sözle bitireyim bu yazıyı: “Geleceğin harfleri harflerle olacak.” ●

YAZILAR

Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu Derneği adına sahibi

Umut Südüak

Tasarım

Bülent Erkmén

Sorumlu Yayın Yönetmeni ve

Tasarım Devamlılığı

Osman Tülü

Katkıda Bulunanlar:

İlhan Bilge, Emre Becer,

Turgut Erentürk, Tugay Erentürk

Grafik Uygulama: Tipograf

Baskı: A4 Ofset

Ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Grafik Tasarımcılar

Meslek Kuruluşu Derneği

Ortaklar Caddesi Bahçeler Sokağı 17/4

Mecidiyeköy 34394 İstanbul

Tel: (0212) 267 27 58

Faks: (0212) 267 27 59

info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr